

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія: Філологія
(мовознавство)

Випуск 22

Вінниця - 2015

УДК 80/82 (062.522)

ББК Я54 + 80/83я54

В 48

В 48 Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць / [гол. ред. Н.Л. Іваницька]. – Вінниця: ТОВ «фірма «Планер», 2015. – Вип. 22. – 335 с.

ISBN 978-966-2337-89-1

Затверджено як фахове видання постановою Президії ВАК України
«Про внесення періодичних друкованих наукових фахових видань до нового переліку
наукових фахових видань України» (10.03.2010 № 1-05/2).

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КБ № 8416 від 06.02.2004.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іваницька Н.Л., доктор філологічних наук, професор (Вінниця) (головний редактор);

Павликівська Н.М., доктор філологічних наук, професор (Вінниця);

Завальнюк І.Я., доктор філологічних наук, професор (Вінниця);

Руснак І.Є., доктор філологічних наук, професор (Вінниця);

Слободинська Т.С., доктор філологічних наук, професор (Вінниця);

Іваницька Н.Б., доктор філологічних наук, професор (Вінниця);

Куцевол О.М., доктор педагогічних наук, професор (Вінниця);

Ямчинська Т.І., кандидат філологічних наук, доцент (Вінниця);

Німчук В.В., член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор (Київ);

Городенська К.Г., доктор філологічних наук, професор (Київ).

Рецензенти: Терехова С.І., доктор філологічних наук, професор (Київ);

Мізін К.І., доктор філологічних наук, професор (Кременчук).

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 7 від 23 грудня 2015 р.).

Статті подано в авторській редакції.

При використанні матеріалів збірника покликання на «Наукові записки» є обов'язковим.

Адреса редакції:

Інститут філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, м. Вінниця, 21100; тел. (0432) 275-589.

УДК 80/82 (062.522)

ББК Я54 + 80/83я54

ISBN 978-966-2337-89-1

© Автори статей, 2015

Віра Калініченко
(Вінниця)

УДК 811.111'161.2-115

ПЕРИФЕРІЙНІ СКЛАДОВІ КОНЦЕПТІВ *SUCCESS-FAILURE*, *УСПІХ-НЕВДАЧА* В АМЕРИКАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВНІЙ СВІДОМОСТІ

У статті з опертям на корпус вербальних реакцій, одержаних від американських та українських інформантів у результаті психолінгвістичного експерименту, описані зони ближньої, дальньої і крайньої периферії концептів *SUCCESS-FAILURE*, *УСПІХ-НЕВДАЧА*. Встановлено, що реалізація зіставлених концептів у зазначених периферійних зонах здійснюється, головню, за рахунок когнітивних ознак інтерпретаційних полів концептів *SUCCESS-FAILURE*, *УСПІХ-НЕВДАЧА* (при цьому домінують ознаки інформаційної та утилітарної зон), слабко вираженими є поняттєво-денотативні та перцептивно-когнітивні характеристики досліджуваних концептів на рівні їхньої периферійної організації. Ураховуючи кількісні показники когнітивних ознак, що наповнюють зони ближньої, дальньої і крайньої периферії, висловлено припущення щодо більшої змістової багатомірності концептів *SUCCESS-FAILURE*, їхніх глибших і різноплановіших смислових нашарувань у свідомості американських респондентів у зіставленні з концептами *УСПІХ-НЕВДАЧА*, які мають менш істотне смислове навантаження у свідомості українськомовних інформантів.

Ключові слова: концепт, мовна свідомість, когнітивна ознака, польова стратифікація, ядро, ближня периферія, дальня периферія, крайня периферія.

Постановка проблеми. У сучасному мовознавстві все більшої актуальності набувають дослідження концептуалізованих фрагментів дійсності з опертям на специфіку їхньої психолінгвістичної реалізації у мовній свідомості комунікантів, у зв'язку з чим необхідним є студювання лінгвоконцептів на основі даних психолінгвістичних експериментів, залучення яких підвищує достовірність результатів вивчення особливостей концептуалізації явищ дійсності когнітивною свідомістю, що через асоціативні вербальні одиниці проєціюється на мовну свідомість колективного інформанту конкретної комунікативної спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом на матеріалі словників і зразків дискурсивної реалізації активно вивчалися концепти *SUCCESS* і *УСПІХ* (І. В. Адоніна, Н. О. Герцовська, С. О. Ємець, Д. В. Лозовий, Н. Д. Паршина, О. В. Рябуха, А. М. Сніжко та ін.). Концептам *FAILURE* і *НЕВДАЧА* практично не було приділено уваги, до того ж, при студюванні концептуальних феноменів успіху й невдачі дослідники не враховували специфіку їхньої психолінгвістичної реалізації у свідомості мовців, що й зумовлює актуальність цієї наукової розвідки.

Мета статті. Метою наукової розвідки є зіставний опис периферійних складових концептів *SUCCESS-FAILURE*, *УСПІХ-НЕВДАЧА* в межах їхніх зон ближньої, дальньої і крайньої периферії з опертям на дані психолінгвістичного експерименту за участі американського та українського колективного респонденту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Опис та аналіз структури і змісту контрастованих концептів здійснено на мовленневих зразках, одержаних у результаті психолінгвістичного експерименту. Сукупна кількість респондентів, які взяли участь в експерименті, становить 800 осіб – 400 носіїв американської комунікативної культури та 400 представників української мовної спільноти. Опитувані репрезентують різні вікові, гендерні й професійні групи та є відібраними в результаті простої випадкової вибірки розміром у 400 осіб із максимально допустимою статистичною похибкою у 5%. Загальна кількість вербальних реакцій – 7 701 од. (концепт *SUCCESS* – 1969 од., концепт *УСПІХ* – 1908 од., концепт *FAILURE* – 1919 од., концепт *НЕВДАЧА* – 1905 од.). Зазначимо, що методологічною базою цього дослідження є, головню, наукові студії З.Д. Попової [3], Г.Ю. Сазонової [4], Д.І. Терехової [5] та ін. Методологічні аспекти проведеного дослідження висвітлено у публікаціях автора розвідки [1; 2 та ін.].

В основу польової стратифікації концептів (далі кк.) *SUCCESS-FAILURE*, *УСПІХ-НЕВДАЧА* покладено методику вивчення концепту в рамках його макроструктурної і змістової організації (З.Д. Попова та Й.А. Стернін) [3, с. 104-115; 3, с. 159-165; 3, с. 186-193; 3, с. 214-218].

Ключовими елементами як макроструктурного, так і змістового складників зіставлюваних концептів виступають **когнітивні ознаки** (далі КО) – окремі ознаки концептуалізованого фрагменту в межах об'єктивної або суб'єктивної дійсності, диференційовано відбиті в їхньому змісті, що утворюються за логіко-семантичним принципом шляхом узагальнення семантики вербальних асоціацій, які об'єктивують конкретну КО [3, с. 128]. Ті чи інші КО концепту розмежовуються за ступенем яскравості, який визначається показником відносної кількості їхніх компонентів, фіксуючи конкретну КО за конкретною складовою польовою організацією концепту (ядерною або однією з периферійних зон).

Найбільшими за відносними показниками обсягу в польовій структурі досліджуваних концептів виступають їхні ядерні зони (див. табл.1 і табл. 2), щоправда, ядерна частина к. FAILURE, наповнена вербальними одиницями на 44,45% од., дещо поступається у показниках обсягу сукупному показникові вмісту периферійної складової цього концепту – 55,55% од.

Периферія досліджуваних концептів є достатньо об'ємною та містить низку різноманітних за смисловим і кількісним наповненням КО. Не виявлено значних розривів у яскравості КО ближньої, дальньої і крайньої периферійних зон кк. SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА. Це свідчить про когнітивну релевантність зіставлюваних концептів для американської мовної свідомості (далі АМС) та української мовної свідомості (далі УМС), наявність численних семантико-смислових зв'язків аналізованих концептів з іншими концептуально значущими елементами американської та української концептосфер.

Зони ближньої периферії. У польовій структурі кк. SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА найбільш кількісно наповненими виступають найближчі до ядра польові субскладові – зони ближньої периферії досліджуваних концептів.

Ближня периферія к. SUCCESS утворена за рахунок 19 КО та демонструє очевиднішу змістову багатомірність у зіставленні з аналогічною зоною к. УСПИХ, сформованою за участі 11 КО. Переважна більшість КО зон ближньої периферії зіставлюваних концептів є конститuentами їхніх інтерпретаційних полів. Найбільш яскравими КО к. SUCCESS виступають “*SUCCESS is realized within job*” 49 (2,04%), “*SUCCESS is realized within family*” 48 (2%), “*SUCCESS is realized within relationships*” 47 (1,95%) та ін., тоді як найактуальнішими КО к. УСПИХ є КО “*УСПИХ репрезентується в освітній сфері*” 47 (2,04%), “*УСПИХ – це здоров'я*” 39 (1,7%), “*УСПИХ дає впевненість*” 40 (1,74%) та ін.

Типологія КО зон ближньої периферії кк. SUCCESS і УСПИХ свідчить про переважно інформаційний, енциклопедичний характер концептуалізації носіями АМС та УМС явища успіху, слабо вираженою є прагматична і поняттєво-логічна специфіка його осмислення. У свою чергу, смислова багатогранність кк. FAILURE і НЕВДАЧА реалізується в межах їхньої ближньої периферії майже рівнозначно: аналізована польова зона к. FAILURE містить 24 КО на противагу 22 КО у структурі аналогічної субскладової к. НЕВДАЧА. Домінантними в зонах ближньої периферії зіставлюваних концептів, подібно до їхньої опозиційної концептуальної пари SUCCESS і УСПИХ, є КО, що виступають конститuentами інтерпретаційних полів макроструктурних складових кк. FAILURE і НЕВДАЧА. Наявні в зонах їхньої ближньої периферії і КО поняттєвої складової, які, однак, поступаються КО інтерпретаційних полів за показниками наповненості.

Значну яскравість виявляють КО ближньої периферії к. FAILURE “*FAILURE is realized within financial troubles*” 46 (2,09%), “*FAILURE brings disappointment*” 46 (2,09%); “*FAILURE is incompleteness*” 45 (2,04%) та ін., актуальними у відповідній зоні к. НЕВДАЧА є КО “*Символом НЕВДАЧИ є чорна кішка*” 49 (2,24%), “*Ознакою НЕВДАЧИ є бідність*” 47 (2,15%), “*Символом НЕВДАЧИ є похмурі кольори*” 45 (2,05%). Рефлексія явища невдачі носіями АМС та УМС на рівні ближньої периферії носить ціннісний характер і здійснюється відносно рівномірно як в інформаційній, так і в утилітарній сферах, простежується й порівняно слабка вербалізація кк. FAILURE і НЕВДАЧА в поняттєво-денотативному аспекті у конститuentах КО поняттєвого змісту.

За даними розрахунків критерію Стюдента, розходження між процентними показниками КО ділянок ближньої периферії кк. SUCCESS і УСПИХ і кк. FAILURE і НЕВДАЧА є незначущим (див. табл.1 і табл.2.). Отже, КО цієї ділянки не демонструють чіткого контрасту в рейтингах окремих ознак зіставлюваних концептів для американських та українських мовців при

осмисленні ними феноменів успіху й невдачі, що свідчить про практично рівнозначну роль наведених КО зон ближньої периферії для респондентів з двох досліджуваних вибірок.

Зони дальньої периферії. Відповідно до кількості КО, які здійснюють наповнення кк. SUCCESS-FAILURE, УСПІХ-НЕВДАЧА в зонах їхньої дальньої периферії, більш глибинними й різноплановими є смислові напашарування в змістовій організації кк. SUCCESS і FAILURE. Вони містять істотнішу кількість КО у складі згадуваних периферійних зон у зіставленні з кк. УСПІХ і НЕВДАЧА, що підкреслює ширшу концептуалізацію американським колективним інформантом сутностей успіху й невдачі. Так, якщо зони дальньої периферії кк. SUCCESS і УСПІХ формуються за рахунок відповідно 26 КО та 20 КО, то аналогічні периферійні зони кк. FAILURE і НЕВДАЧА містять відповідно 23 КО і 15 КО.

Для польової страти к. SUCCESS, що реалізується в КО зони його дальньої периферії, домінантним є ціннісний характер концептуалізації успіху носіями АМС, спостерігається, однак, і слабка поняттєва та сенсорно-когнітивна специфіка репрезентації згадуваного концепту. Дальня периферія к. УСПІХ також виявляє переважно ціннісну специфіку його реалізації в УМС із домінуванням КО інформаційного та оцінного типів, слабка вираженою є перцептивно-когнітивна специфіка вербальної маніфестації зазначеного концепту. У межах його дальньої периферії переважають КО інформаційної і соціокультурної зон, значно менш яскравими виступають КО оцінної зони.

Так, найяскравішими у складі зони дальньої периферії к. SUCCESS є ознаки *"The guarantee of SUCCESS is activity"* 19 (0,78%), *"SUCCESS is personified in US business magnates"* 19 (0,78%), *"SUCCESS lies within hard work"* 16 (0,66%) та ін., а в аналогічній периферійній зоні к. УСПІХ найбільшу яскравість демонструють КО *"Символом УСПІХУ є фінансовий магнат"* 18 (0,78%), *"Символом УСПІХУ є посмішка"* 18 (0,78%), *"УСПІХ – це задоволеність життям"* 15 (0,62%) та ін. У свою чергу, найрейтинговішими в зоні дальньої периферії к. FAILURE є поняттєва КО *"FAILURE is decline in strength"* 18 (0,82%) та КО інформаційної і соціокультурної зон *"FAILURE is represented in health problems"* 18 (0,82%), *"FAILURE is realized within American governmental organizations"* 16 (0,72%) та ін.

Загалом, концептуалізація АМС явища невдачі реалізується відносно рівномірно як у поняттєво-сутнісній і ціннісній сферах, зокрема, в інформаційній, утилітарній, соціокультурній, так і у сенсорно-когнітивній сфері, є глибшою та більш масштабною в зіставленні з рефлексією невдачі УМС у ділянці дальньої периферії к. НЕВДАЧА. У свою чергу, осмислення феномену невдачі носіями УМС через КО дальньої периферії к. НЕВДАЧА здійснюється за рахунок актуалізації конститuentів його інтерпретаційного поля за участі КО переважно інформаційного, утилітарного та соціокультурного типів. Помітною яскравістю в зоні дальньої периферії концепту відзначаються КО *"НЕВДАЧА – це самотність"* 18 (0,82%), *"НЕВДАЧА приносить відчай"* 18 (0,82%), *"НЕВДАЧУ символізують події в державі"* 17 (0,78%), *"НЕВДАЧА драгус"* 17 (0,78%) та ін.

Якщо розходження у відсотках між КО зон дальньої периферії кк. SUCCESS і УСПІХ є неістотним (див. табл.1 і табл.2.), то низка КО відповідної периферійної ділянки концептуальної пари FAILURE і НЕВДАЧА виявляють значущість у своїх показниках відсоткового розходження, чітко розділяючи фіксовані в КО зон дальньої периферії уявлення представників американської та української лінгвоспільнот про феномени успіху й невдачі.

Зони крайньої периферії. Значно більша кількість КО в складі зони крайньої периферії к. SUCCESS у зіставленні з числом КО аналогічної зони к. УСПІХ – відповідно 72 КО і 52 КО – підкреслює смислове багатоманіття американського концепту, його істотніше смислове навантаження у контрасті з українським концептуалізованим фрагментом. Натомість майже рівнозначно виявляється смислове розмаїття кк. FAILURE і НЕВДАЧА: зона крайньої периферії першого утворена за рахунок 57 КО, а відповідна польова субскладова другого – за участі 59 КО.

Якщо найбільш яскравими в зоні крайньої периферії к. SUCCESS є як КО інформаційної зони його інтерпретаційного поля, так і КО перцептивно-когнітивної складової *"The guarantee of SUCCESS is being competitive"* 7 (0,3%), *"SUCCESS is likened to start"* 7 (0,3%), *"SUCCESS is likened to sacrifice"* 6 (0,25%) та ін., то найбільш об'ємними КО в зазначеній зоні к. УСПІХ є КО інформаційної зони інтерпретаційного поля цього концепту *"Запорукою УСПІХУ є активність"*

7 (0,3%), “Свідченням УСПИХУ є гідна зарплата” 7 (0,3%), “Символом УСПИХУ є герої кіно- і мультфільмів” 6 (0,26%) та ін.

При рефлексії успіху носіями АМС домінує ціннісна специфіка, головним чином, інформаційний та оцінний контексти осмислення концептуалізованого явища, нечітко окресленою виступає при цьому прагматична сфера; яскраво виявляється в зоні крайньої периферії к. SUCCESS і сенсорно-когнітивна сфера пізнання АМС сутності успіху. У свою чергу, за специфікою КО крайньої периферії к. УСПИХ, рефлексія явища успіху носіями УМС здійснюється передусім у ціннісній сфері, яскраво експлікується інформаційний характер осмислення українськими комунікантами аналізованого явища, менш помітним є утилітарний, слабо вираженими – соціокультурний, регулятивний, пареміологічний напрямки концептуалізації сутності успіху УМС, нечітко окреслюється при цьому і перцептивно-когнітивна сфера.

У зонах крайньої периферії кк. FAILURE і НЕВДАЧА найяскравішими виступають КО інформаційної зони його інтерпретаційного поля “FAILURE is realized within obstacles” 7 (0,31%), “FAILURE is symbolized by ship” 7 (0,31%), “FAILURE is caused by self-doubt” 7 (0,31%) та ін. / “НЕВДАЧУ символізує нуль” 9 (0,41%), “НЕВДАЧА репрезентується в стосунках” 7 (0,32%), “Символом НЕВДАЧИ є розбиті предмети” 7 (0,32%) та ін.

Зіставлювані концепти на рівні крайньої периферійної ділянки своєї змістової організації реалізуються, головним чином, у ціннісній сфері, слабкою є її чуттєво-образна вербальна маніфестація, дуже слабо вираженою виступає поняттєво-сутнісна сфера реалізації кк. FAILURE і НЕВДАЧА. За розрахунками критерію Стьюдента, різниця у відсоткових показниках розходження між КО ділянок крайньої периферії кк. SUCCESS і УСПИХ, FAILURE і НЕВДАЧА є незначущою (див. табл.1 і табл.2.). Отже, КО цієї ділянки нечітко розмежовують дві зіставлювані вибірки респондентів, майже рівнозначну роль відіграють для американських та українських мовців при концептуалізації ними явищ успіху й невдачі конкретні риси аналізованих концептів, що фіксуються в зонах їхньої крайньої периферії.

Висновки дослідження. Отже, у межах цієї наукової розвідки, з опорою на дані психолінгвістичного експерименту, встановлено, що реалізація кк. SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА у ділянках ближньої, дальньої і крайньої периферії здійснюється, головню, за рахунок когнітивних ознак інтерпретаційних полів зіставлюваних концептів (домінують при цьому ознаки інформаційної та утилітарної зон), слабкою є поняттєво-денотативна та перцептивно-когнітивна репрезентація кк. SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА у периферійних ділянках.

Перспективи подальших наукових розвідок. У перспективі доцільними, на нашу думку, є подальші ґрунтовніші зіставні дослідження змістової організації бінарних концептів у термінах ядра і периферії із залученням мовленнєвого матеріалу, одержаного за результатами психолінгвістичних експериментів не лише за участі представників американської та української, а й інших комунікативних спільнот.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калініченко В. І. Ядерний зміст вербалізованих концептів УСПИХ, SUCCESS, НЕВДАЧА, FAILURE (на матеріалі сучасної української та американської художньої літератури і психолінгвістичного експерименту) / В. І. Калініченко // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. – Серія : Філологічні науки (мовознавство). — Луцьк : ВНУ, 2011. — № 5. — Ч. 1. — С. 163–169.
2. Калініченко В. І. Специфіка методології зіставного лінгвокогнітивного дослідження концепту / В. І. Калініченко // *Studia Germanica et Romanica* : Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання. — Донецьк : ДонНУ, 2011. — Т. 8. — № 3 (24). — С. 52–66.
3. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика : [учебное пособие] / Зоя Дмитриевна Попова, Иосиф Абрамович Стернин. — М. : АСТ Восток–Запад, 2007. — 314 с.
4. Сазонова Т. Ю. Психолінгвістическое исследование процессов идентификации слова : автореф. дисс. на соискание учён. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.19 “Общее языкознание, социолінгвістика, психолінгвістика” / Татьяна Юрьевна Сазонова. — М., 2000. — 46 с.
5. Терехова Д. І. Особливості сприйняття лексичної семантики слів : психолінгвістичний аспект : [монографія] / Діана Іванівна Терехова. — К. : Вид. центр Київського національного лінгвістичного університету, 2000. — 244 с.

Середні та сумарні показники польових зон концептів SUCCESS і УСПІХ
(за результатами психолінгвістичного експерименту)

Таблиця 1

№	Кількість		Кількість		Визначення істотності розходження процентних показників									
	SUCCESS		УСПІХ		n1	n2	P	Q	Sed%	t	f	tkp	Висновок	
	Абс.	Відн.	Абс.	Відн.										
Середнє значення		5,74				2294	0,06	0,94	0,0069	0,68	4701	1,96	Висновок незначущий	
УСЬОГО	1245	51,68	1564	68,30			0,60	0,40	0,0143	11,62				
ЗОНА БЛИЖНЬОЇ ПЕРИФЕРІЇ														
Середнє значення		1,45			n1	n2	P	Q	Sed%	t	f	tkp	Висновок	
УСЬОГО	662	27,48	349	15,20	2409	2294	0,01	0,99	0,0034	0,19	4701	1,96	Висновок незначущий	
ЗОНА ДАЛЬНЬОЇ ПЕРИФЕРІЇ														
Середнє значення		0,51			n1	n2	P	Q	Sed%	t	f	tkp	Висновок	
УСЬОГО	319	13,28	239	10,42	2409	2294	0,00	1,00	0,0020	0,56	4701	1,96	Висновок незначущий	
ЗОНА КРАЙНЬОЇ ПЕРИФЕРІЇ														
Середнє значення		0,11			n1	n2	P	Q	Sed%	t	f	tkp	Висновок	
УСЬОГО	183	7,56	142	6,08	2409	2294	0,00	1,00	0,0010	0,12	4701	1,96	Висновок незначущий	
							0,07	0,93	0,0074	2,01			Висновок значущий	

Таблиця 2

Середні та сумарні показники польових зон концептів FAILURE і НЕВДАЧА
(за результатами психолінгвістичного експерименту)

№	FAILURE		НЕВДАЧА		Кількість		Визначення істотності розходження процентних показників									
	Абс.	Відн.	Абс.	Відн.	Абс.	Відн.	n1	n2	P	Q	Sed%	t	f	tkp	Висновок	
ЯДЕРНА ЗОНА																
Середнє значення		4,45				4,65			0,05	0,95	0,0063	0,32			незначущий	
УСЬОГО	979	44,45			1119	51,10			0,48	0,52	0,0151	4,41			значущий	
ЗОНА БЛИЖНЬОЇ ПЕРИФЕРІЇ																
Середнє значення		1,47				1,40	2202	2190	0,01	0,99	0,0036	0,19	4390	1,96	Висновок незначущий	
УСЬОГО	778	35,30			707	32,23			0,34	0,66	0,0143	2,15			значущий	
ЗОНА ДАЛЬНОЇ ПЕРИФЕРІЇ																
Середнє значення		0,60				0,63	2202	2190	0,01	0,99	0,0024	0,11	4390	1,96	Висновок незначущий	
УСЬОГО	305	13,83			206	9,41			0,12	0,88	0,0097	4,57			значущий	
ЗОНА КРАЙНЬОЇ ПЕРИФЕРІЇ																
Середнє значення		0,11				0,12	2202	2190	0,0012	1,00	0,0010	0,11	4390	1,96	Висновок незначущий	
УСЬОГО	140	6,42			158	7,26			0,0684	0,93	0,0076	1,10			незначущий	

Калиниченко В. Периферийные составляющие концептов SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА в американском и украинском языковом сознании.

В статье с опорой на корпус вербальных реакций, полученных от американских и украинских информантов в результате психолингвистического эксперимента, описаны зоны ближней, дальней и крайней периферии концептов SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА. Установлено, что реализация сопоставляемых концептов в упомянутых периферийных зонах осуществляется, главным образом, за счет когнитивных признаков интерпретационных полей концептов SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА (при этом доминируют признаки информационной и утилитарной зон), слабо выраженными являются понятийно-денотативные и перцептивно-когнитивные характеристики исследуемых концептов на уровне их периферийной организации. С учетом количественных показателей когнитивных признаков, наполняющих зоны ближней, дальней и крайней периферии, высказано предположение о большей содержательной многомерности концептов SUCCESS-FAILURE, их более глубоких и разноплановых смысловых наложениях в сознании американских коммуникантов в сопоставлении с концептами УСПИХ-НЕВДАЧА, имеющими менее существенную смысловую нагрузку в сознании украиноязычных респондентов.

Ключевые слова: концепт, языковое сознание, когнитивный признак, полевая стратификация, ядро, ближняя периферия, дальняя периферия, крайняя периферия.

Kalinichenko V. Periphery Zones of SUCCESS-FAILURE and УСПИХ-НЕВДАЧА Concepts in American and Ukrainian Linguistic Consciousness.

The article deals with describing field stratification of SUCCESS-FAILURE, УСПИХ-НЕВДАЧА concepts via distribution of the cognitive features obtained after psycholinguistic experimental data analysis to the levels of the core-by, the distant and the back peripheries of the concepts under consideration by the criterion of their vividness. The verbal associative reactions were provided by the American and Ukrainian speakers who participated in the psycholinguistic experiment mentioned. The research has shown that realization of the contrasted concepts in their periphery zones occurs due to the cognitive features of their interpretative fields (namely, their information and pragmatic subfields). The cognitive features which belong to conceptual and denotative fields, as well as those belonging to the perceptual and cognitive fields are much less vividly represented in the periphery organization of the concepts discussed. SUCCESS and FAILURE concepts are presumed to be more multidimensional in terms of their content layers in the linguistic consciousness of Americans comparing to УСПИХ-НЕВДАЧА concepts in the Ukrainian linguistic consciousness due to the particular number of the cognitive features which constitute their core-by, distant and back peripheries.

Key words: concept, linguistic consciousness, cognitive feature, field stratification, nucleus, core-by periphery, distant periphery, back periphery.

Елена Матузкова
(Одесса)

УДК 811.111'373'42:159.91.001.361

ОСОБЕННОСТИ АКТУАЛИЗАЦИИ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОГО ГИПЕРКОНЦЕПТА АНГЛИЙСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ В ДОКУМЕНТАЛЬНОМ ДИСКУРСЕ

В статье рассматривается концепт АНГЛИЙСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ как лингвокультурный гиперконцепт высшей степени абстракции, являющийся единицей лингвокультурологического описания английской коллективной идентичности. Когнитивно-дискурсивный аспект исследования сущности английской коллективной идентичности позволяет рассмотреть особенности конструирования этого многогранного феномена в современной англоязычной документальной прозе. Статья фокусируется на описании семантической структуры лингвокультурного гиперконцепта АНГЛИЙСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ, актуализируемого в разных типах документального дискурса. Рассматриваются два семантических блока когнитивно-семантического содержания лингвокультурного гиперконцепта: предметный, и эмоционально-оценочный.

Ключевые слова: английская идентичность, лингвокультурный гиперконцепт, когнитивно-дискурсивный аспект, семантическая структура.

I. ФУНКЦІОНАЛЬНА СЕМАНТИКА ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ.	
ТЕОРІЯ НОМІНАЦІЇ.....	
Баранник Наталія. Запозичення в українській спортивній термінології.....	3
Білецька Олена. Вплив процесу лексикалізації на композитотворення в німецькій мові	8
Гринюк Оксана. Ономасіологічний аспект словотвору сучасної німецької мови.....	12
Дворянкін Віктор, Онищенко Юлія. Астрономізація в говірці села Більманка Куйбишевського району Запорізької області.....	16
Коваль Ростислав. Запозичення в термінології реабілітації.....	21
Метелюк Ірина. Авторські назви емоцій та почуттів в українській поезії ХХ-ХХІ сторіч: лексикографічна інтерпретація.....	27
Панченко Віолетта. Лексико-семантичний аналіз засобів вербалізації концепту ВІК у сучасній англійській мові.....	33
Романова Наталія. Емоції та їх позначення у новонімецький період (на матеріалі паремістики).....	39
Сидоренко Олена. Особливості формування назв сільськогосподарських об'єктів Донеччини наприкінці 1990-их –початку 2000-их років.....	45
Товстенко Вікторія. Сучасна українська економічна терміносистема як складник наукової картини світу.....	49
Чорноус Оксана. Динамічні процеси в ситемі чоловічих імен м. Кіровограда 1796– 1800 рр.....	53
Швидкова Тетяна. Назви неволокнистої частини стебел прядивних рослин в українській мові.....	59
II. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КАТЕГОРІЙНОЇ ГРАМАТИКИ.....	
Глуцук-Олея Ганна. Співвідношення граматичної, семантичної та поняттєвої категорії заперечення.....	64
Зінько Мирослава. Інфінітив у функції неморфологізованої обставини мети.	68
Ковтун Оксана. Експлікація допустових семантико-синтаксичних відношень сполучними комплексами.....	73
Куйбіда Христина. Мовознавчі традиції дослідження прикметника як самостійної частини мови (на матеріалі давньогрецької мови).....	80
Лебедь Юлія. Об'єктне значення кількаслівної номінації.....	84
Масицька Тетяна. Семантико-синтаксична темпорально-темпоральна взаємозалежність у складносурядних реченнях.....	88

Родюк Максим. Референтний статус іменних груп із дієприкметниками в сучасній нідерландській мові.....	92
Сандій Лариса. Словоскладання як один із способів словотвірної неонімінації сфери економіки в англійській мові.....	99
Царьова Людмила. Синтаксичні особливості простих речень в авіаційній англійській мові.....	104
Чемпош Валентина. Функціонально-семантична структура пояснювально-ототожнювальних сполучників у навчальному філологічному дискурсі.	109
Шевчук Оксана. Фактори, що впливають на вживаність субстантивної конструкції NN у текстах художньої прози сучасної англійської мови.....	114
Шитик Людмила. Формальний синкретизм займенниково-співвідносних складнопідрядних речень з асемантичним «те».....	118
Щепка Оксана. Компаративні одиниці як репрезентанти функційо-семантичної категорії градуальності.....	121

III. КОГНІТИВНІ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ

ЛІНГВІСТИКИ.....	125
Бистров Яків. Когнітивні параметри біографічного суб'єкта в структурі наративу (на матеріалі англійської мови).....	125
Гринько Ольга. Вербалізація концепту-архетипу FIRE в творах В. Голдінга.....	129
Іванотчак Наталія. Когнітивна метафора як засіб вербалізації емпатії в англомовній дитячій прозі фентезі.....	133
Калініченко Віра. Периферійні складові концептів SUCCESS-FAILURE, УСПІХ-НЕВДАЧА в американській та українській мовній свідомості.....	139
Матузкова Елена. Особенности актуализации лингвокультурного гиперконцепта АНГЛИЙСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ в документальном дискурсе.....	145
Мосейчук Олександр, Матушевська Наталя. Когнітивно-прагматичний аналіз комунікативної ситуації СПОКУСА (на матеріалі англомовного кінодискурсу).....	149
Салтевська Марина. Методика дослідження втілення концепту КРИЗА в сучасному англомовному газетному дискурсі.....	157
Сидоренко Олеся, Мацько Любов. Мовна особистість і формування мовленнєвої компетентності комунікативного лідера.....	160
Храбан Тетяна. Дослідження семантичної структури концепту ЖІНКА В ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ за допомогою рецептивного експерименту.....	164

Човганюк Мирослава. Реалізація стратегій негативної ввічливості в англomовному дискурсі інтерв'ю (на матеріалі ток-шоу Ларі Кінга).....	169
Chugu Svitlana. Realisation of Communicative Intensions in Discourse: Cognitive-Pragmatic Peculiarities of Persuasion Strategy.....	174
IV. ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ, СТИЛІСТИЧНІ ТА КОНТЕКСТУАЛЬНІ ВИЯВИ ЛЕКСИЧНИХ І ГРАМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ.....	
Александрова Ольга. Соціолект молоді як об'єкт дослідження соціолінгвістики та його стилізація в кінодіалозі.....	181
Аніщенко Ірина. Суб'єктна перспектива та комунікативно-регістрова характеристика невластне-прямого мовлення персонажів художнього твору.....	185
Артеменко Юлія. Дискурсотвірний потенціал стратегії переконування (на матеріалі англійської мови).....	189
Веприняк Ірина. Лінгвотекстуальна експлікація ПТСР персонажа у романі Джонатана Сафрана Фоера "Extremely Loud and Incredibly Close"	194
Дорош Ольга. Мовленнєва трансація як компонент діалогічної взаємодії	199
Єрмоленко Інесса. Застосування методів лінгвістичного аналізу художнього тексту на прикладі аналізу детективних романів Даніеля Пеннака	204
Зорницька Ірина. Лінгвостилістичні засоби гібридизації фантастичних піджанрів у оповіданні Н. Геймена "A Study in Emerald".....	208
Панченко Сергей. Развлекательный дискурс и его свойства.....	213
Пивоварчик Тамара. Функционирование притяжательного местоимения «наш» в языке региональной газеты.....	218
Редька Інна. Поліжанрова англomовна балада (на перехресті лінгвопоетичного та лінгвокогнітивного підходів).....	224
Чистяк Дмитро. Лінгвопоетичний аналіз образно-семантичної ізопоії в художньому тексті.....	230
Ямчинська Тамара. Інтерлінгвальні вклучення як невід'ємна складова авторського задуму.....	235
V. ЗІСТАВНЕ ВИВЧЕННЯ МОВ. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	
Вуколова Виолетта. К вопросу о феномене художественного билингвизма	
В. Набокова.....	238
Герасімова Оксана. Особливості перекладу мовних реалій як одиниць безеквівалентної лексики.....	242

Гудманян Артур. Фонографічні аномалії діалектного мовлення в українських перекладах.	246
Іваницька Ніна, Іваницька Наталя. Предикативно-адвербіальна модель локалізованого буття як <i>tertium comparationis</i> дієслівної синтагматики (українсько-англійська паралель).....	251
Лучечко Тетяна. Антропоцентрична складова асоціативного фону сонця в народних загадках української та англійської мов.....	259
Михайліченко Юлія. Місце і роль міжкультурної комунікації в підготовці майбутніх фахівців туристичної галузі.....	263
Мізін Костянтин, Кучеренко Ірина. Творчий аспект відтворення мови персонажів у англо-українському кіноперекладі.....	266
Міньковська Ірина. Транскрибування і транслітерування: можливості та проблеми застосування в Україні.....	270
Панченко Олена. Пароніми як основа гри слів та засоби їхнього перекладу.....	286
Першина Любов. Міжкультурна комунікація в полікультурному освітньому процесі... ..	291
Прохорова Олена. Потенціал комунікативного методу інтенсивного навчання усному англійському професійному мовленню студентів факультету хореографічної освіти.....	295
Ржевська Дарія. Фреймова семантика в перекладі звуко символізмів японської мови.....	299
Сушко Зоряна, Боднар.Ольга. Переклад як естетична інтерференція художнього тексту.....	305
Шатковська Ірина. Вплив французької літератури на формування творчих задумів П.І.Чайковського.....	312
Шеремета Вікторія. Національно-мовний стереотип у сучасних наукових парадигмах: типологія, функції.....	317
РЕЦЕНЗІЇ	324
Завальнюк І. Рецензія на монографію І А. Мельник «Транспозиційна граматики українського дієслова». – Луцьк : Надстир'я, 2015. – 476 с.....	324
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	327